

skalájának kiegyenlítettége remélhető. Operaházi közönségünk meleg szeretettel fogadta kedvelt énekesnőjét.

A hangversenyzők sorából szívesen emelünk ki három magyar művésznőt: *Biscara Bettát*, *Véghelyiné Deáky Flórát* és *K. Durigó Ilonát*.

Biscara Betta Maleczky Bianca igen tehetséges tanítványa. Széles skalájú, csengő, fényes koloratúrsopránja bravúrosan oldotta meg mind a dal-, mind az áriaéneklés legnehezebb feladatait. Művészetére jövőre hivatott.

Véghelyiné Deáky Flóra zongoraművésznőink díszes sorának az élén áll. Az utolsó néhány év alatt került erre a helyre. A külföld is elismeréssel adózik művészetének. Finnország, Németország, Bécs évente elhalmozza dícséretekkel, úgyhogy azok közé a világhíró művészeink közé került, akik garmadával hozzák haza szegény, megtévedett országuknak a babért. Mostani hangversenyén (a Vigadóban, március 20.) hatalmas művészi munkával állt előnk, Liszt mindkét zongoraversenyét (A-dur, Esz-dur) és magyar ábrándját adta elő zene-kari kísérettel. Ismét igazolta, hogy a legkiválóbb Liszt-játékosok közül való. Virtuóz és művész egy személyben, ami a Liszt-ópuszokra predesztinál. Kissé hűvös, de azért gondos, aki mindig érdekel. A magyar ábrándot saját átiratában és kadenciájával mutatta be. A kadencia (szokásos és bevett engedmény a művészek számára) emelte a művet, — de az átirást nem helyesljük. Az ilyen jelentős ópuszokat hagyjunk meg olyanoknak, amilyeneknek azt nagy költőjük elgondolta.

K. Durigó Ilona kamaraénekesnőnk régen nem járt nálunk. Kiforrott, nagyvonalú, nemes előadó-művészetében rég nem gyönyörködhattünk. Annál jobban esett tisztult, stílusos daléneklést élveznünk. Ma is a világ legelső művésznői között áll, pedig alt színezetű mezzosopránja egy kis mellézköngét kapott s a magassága elveszett. De aki ilyen abszolút stilizta, aki így tud előadni, azt nemzedékek másolhatják.

Papp Viktor.

Színházi szemle.

Schöpflin Aladárnak a Kamarszínház színpadán bemutatott darabja, a *Vége a szép nyárnak*, némi tartalmi rokonságot mutat a Vigaszínházban nemrégiben előadott *Déibábbal*. A kettőnek egymás mellé állítása okvetlenül Schöpflin malmára hajtja a vizet. Mekkora különbség, ha a magyar életben egyáltalában nem otthonos szerző próbál vidéki hangulatot és karaktereket bemutatni, vagy hogyan a magyar talajban gyökerező író nyúl hozzá ugyane témakörhöz! Amabból torz és nevétséges alkotás származik, emennek van levegője és igazsága. De Schöpflin javára még egyéb különbség is adódik. Vajda Ernő karakterábrázolásában és a maga meséjének vezetésében izléstelen és hazug módon durva, Schöpflin pedig tartózkodóan és művészi finom.

A *Vége a szép nyárnak* halk epizódja egy asszony életének, kit az ura elhanyagol. Ez asszony előtt egy pillanatra fellobog egy új szerelem lehetősége, az egész azonban csak futó ábránd marad, a nő visszatér férjéhez, érzi, hogy nem tudná más életmegoldás boldogítani, s érzi azt is, hogy számára a szép nyár már úgymint kezd vége felé hajolni.

Sajnáljuk, hogy ezt a finom lelki történetét az író olyan gyenge színpad-tudással alkotta meg. Az elindítás nagyon is sablonos, s a jelenetek vezetése néha igen is bágyadt és vontatott. A karakterek sem mutatnak különösebb eredetiséget: jól körülvonalazottak, de a legtöbbjük régi irodalmi kliséknek újranyomása. Általában érthetetlen, hogy Schöpflin Aladár, aki annyi évet töltött a nyugati irodalmak differenciált levegőjében, meg tudta őrizni a maga írói ábrázolómódját ennyire naivnak és technikáját ennyire primitívnek.

Az előadás középpontjában Tasnády Ilona áll, aki olyan finom, mint mindig, de annyira egyhangú, mint még soha. Gál Gyula evangélikus lelkésze kedves és jóízű, de a harmadik felvonás hosszú nagy-jelenetét ő sem tudja megmenteni az unalmaságtól. Az egész előadásban legjobb Abonyi Géza, a fiatal teológus szerepében. Ez az alakítása is abba a karaktercsoportba való, amelynek

megjátszására való hivatottságát már a Barrie-vígjátékban is láttuk: a jólelkű felszeg fiatalemberek típusába. Jellemző Abonyi változatos alakító művészetére, hogy a szerepben e típusnak új variánsát tudta bemutatni. A francia nevelőnőt igen ügyesen játszotta Beleznay Margit: a Nemzeti Színház új tagjai közül ő az egyetlen, akinek szerződötése szerencsés volt. Harasztos az ispán szerepében egészen lehetetlen benyomást tett.

A Nemzeti Színház új főszereplővel mutatta be Molière *Tartuffe*-jét. A képmutatásnak világhíres példányát ezúttal először játszotta Ódry Árpád. E gondolkozó színészünk minden szerepét belülről építi ki és formálja logikusan összhangzatos egésszé. *Tartuffe* jellemének alapvonásául valami durva heveséget játszott meg, melyet azonban a képmutatás szoros fegyelme állandóan fékmentart. Egy-egy önkénytelenül hevesebbre lobbán szava elárulja, hogy mekkora önuralmába kerül igazi temperamentumát kordabszorítani. Már beszédje is jellemző: Ódryt megszoktuk a gyorsütemű, a szavakon villángyorsan átsuhanó, a legszedületesebb tempóra képes beszédművészek tartani. Itt azonban a szavakat éles tagolással, valami erőszakolt megfontolással ejti, minden szó nehézkesen, keményen és külön szólam-egységként buggyan kiszájából, mintegy jelezve, hogy ennek a magát örökös fegyelmebe törő embernek még beszédje is kényszerítetten tudatos. Ez az önmagával való viaskodás ül ki mozdulataira is. Mikor Elmire-rel a negyedik felvonásban magára marad, s kitekint, hogy nem lesi-e őket valaki: ahogy az ajtóhoz settenkedik és kinyitja, az maga az óvatosság; ahogyan kifelé szétekint és ahogyan az ajtót becsapja, az már a kilobbanó szenvedély hevesége. Mozdás tekintetében egyébként is e jelenetben olyat merészel, ami kellő lélektanilag megalapozás nélkül kínosan felszeg hatású lenne. Amikor az ajtótól Elmire mellé visszajön, s ez, hogy hallgatózó urát kijózanítsa, szerelmi bátorítást ad neki, — Ódry *Tartuffe*-je a gyanú és szenvedély közötti habozás kifejezésül egy igen kényszeredett állást vesz fel: testét derékban élesen

megettöri, úgyhogy dereka és válla messzebb esik Elmire-től, mint lábai. Mintha lábával már futni akarna, hogy a kínálkozó szerelmet learassa, de gyanakodó értelme meg ugyanakkor visszahúzná. Ez a felszeg állás igen jól jellemezte ennek a magát állandóan fékbetörő embernek e percben átélt lelki tusáját. Ha Ódry játékának e főjellemlononásán kívül még megemlítjük, hogy külsőségekben sok papos vonással ruházta fel alakját, akkor körülbelül benyomást adtunk fel fogásáról.

A vígjáték másik főszereplőjét, Orgont, Gál Gyula, Ódrynak színeszi ábrázolásban tökéletes ellentéte játszotta. Míg amaz belülről kifelé dolgozik, addig ennek alakítása mindig külsőséges. Igaz, hogy mesterségtudása imponáló és kétségtelen, hogy palettáján sok szín van, de játékának dekoratív apróságai legtöbbször elnyomják a belsőt. Itt is sok mulatságos megnyilatkozása volt, de szeretőnk már egyszer Orgont is mélyebb átélésű színésztől látni.

Valére-nek nem nagy szerepét Abonyi Géza játszotta. Ebben a szerepben is tudott eredeti lenni. Különös és érdekes módon szerepébe valami gyerekes lágytságot, valami, a szerelmi dacot áttörő pityergős vonást vitt. Milyen kómikus volt, hogy amikor Marianne-nal veszekszik, éppen akkor pityerdül el, amikor férfiaságát emlegeti.

Dorine-nak, a kedvesen konfidens szobalánynak szerepéből Ligeti Juliska csak a kedvességet játszotta meg, a tűzrólpattant szemtelenséggel adós maradt. Somogyi Erzsike mint Marianne igen bájos jelenség, de amikor a negyedik felvonásban atyja lábai elé borul és könyörög, hogy ne adja *Tartuffe*-höz, feltűnően erőtlen volt. Elmire-t Aczél Ilona diszkrétül adta, s Vízvári Mariska mint Pernelle-né igen életszerű volt. *Damis* szerepében Ónody jómozgású és értelmes színésznek mutatkozott, de pöze beszéde miatt aligha lehetne nagyobb szerepben elviselni.

A rendezés ügyes, de a második felvonásban Orgon, Dorine és Marianne jelenetét a sok „ötlet” kissé vontatottá teszi; pergőbb ütem kellene ide. Ivánfnak fahangú és nem is minden helyen intelligens fordí-

tása helyett gondoskodhatnék a Nemzeti Színház jobb átültetéséről is.

A Vigszínház egy eleddig nálunk ismeretlen angol íróat mutatott be: John Galsworthyt, az *Ablakok* szerzőjét. E darab a filozofáló vígjátékok fajtájából való, és jellemzően mutatja be a háború utáni embernek ideák és elvek között hánykódó, tétova lelkét. E tétovaság azonban, sajnos, a darabnak fő mondanivalóját is elhomályosítja. Az *Ablakok* cím is valami szimbólumfélére utal, de ez a szimbólum többféleképpen érthető. Vajjon azt akarja-e a szerző mondani, hogy mindenkinek meg kell találni azt a rést — ablakot! —, amelyen keresztül az életet a maga homályosítatlan valóságában szemlélheti, vagy pedig azt-e, hogy mindenkinek a lelkében nyílik egy rés — ablak! —, melyen át az élet levegője hozzája behatol? Ezt a homályt az író a maga raisonneurjével, az öreg ablaktisztogatóval, három felvonáson keresztül sem tudja átlátszóvá mosatni.

Ez a zavarosság azonban nem akadály a annak, hogy egy csomó érdekesen meglátott és ügyes kézzel megrajzolt alakban ne gyönyörköd-jünk, s egy-két igazán mulatságos jelenetben ne legyen részünk. A darab nyugtalan, de azért hatása nem marad pusztán külsőség.

A Vigszínház színészei kétségkívül igen jó színészek, de az angol levegőnek érzetetésével teljesen adósok maradtak. A fő női szereplőről, Darvas Liliről, újra szomorúan konstatáltuk, hogy ez a kiváló tehetség mennyire modorossá fajul. Szerény az ablakmosogató szerepében kitűnő ábrázolóművésznek mutatkozik, de a színház részéről mégis merészség volt ezt a szimbólumhordozó alakot egy epizódista színészre bízni.

Nem fejezhetjük be szemlénket a kegyelet és megemlékezés szava nélkül. A Vigszínház gárdájának egyik jeles tagja, Tanay Frigyes, meghalt. Betegsége miatt a legutóbbi években már ritkán lépett fel, de a magyar színházjáró közönség bizonyosan nem felejtette még el legkitűnőbb alakításait: a *Diákélet* hercegét, a *Szentbernáti barátok* fiatal papnövendékét és a *Takarodó* hadnagyát.

Külsőleg elegáns, finom jelenség volt, és ugyanez a finomság jellemezte ábrázoló módját is. Sohasem dolgozott hangos eszközökkel: halk és diszkrét volt, s csak egy-egy finom gesztussal, arcának egy-egy alig rebbenő mozdulatával jellemezte. E mellett volt benne valami lágy érzelmesség: igen szeretett meghatódni és meghatni. Néha-néha már majdnem az érzelmesség határát érintette, de jó ízlése azért itt is mértéket tartatott vele. Utolsó szerepei közül legkedvesebb volt az *első csengetés* című francia vígjátékban. Egy kedves párizsi világít adott, egy negyvenes forma legényembert, akihez váratlanul betelep-szik és hónapokig nála marad vidéki rokonsága. Ő, a nagybácsi, beleszeret unokaöccsének feleségébe. Már éppen meg akarja szöktetni, útrakészen áll eléje, amikor fordulat áll be: rájön, hogy nincs joga öccsének családi életét szétzúlnia és arra, hogy már kezd öregedni. Fájdalmas búcsúja a fiatalságtól és a kalandéveitől egy finom gesztusban fejeződött ki: lassan, mélabúsan kezdte lehúzni kesztyűjét. Még elevenen beszél, még arcán át-átfut a mosoly, de a kesztyű egyre lejjebb kerül a kezéről, egyre bizonyosabbá lesz, hogy maradnia kell, hogy le kell mondania.

... Most maga a művész búcsúzott el tőlünk, megszólalt neki az utolsó csengetés, s elment a hajdani nagy magyar színészek mellé az „álmot játszani“.

Galamb Sándor.

Mihályfi Károly. Ez érdemes művész félszázados színészi és negyvenöt éves tagsági jubileumának megünnepelésével Nemzeti Színházunk egyúttal a maga multjának emlékét is ünnepelte. A színház fennállása nyolcvannyele évéből Mihályfi felé- nél többet töltött ez intézménynek nemcsak kötelékében, hanem úgyszólván állandóan színpadán, s ott is az első sorban. Képességeit immár a hetedik igazgató foglalkoztatja, s a jeles művész ma is a legtöbbet foglalkoztatott tagok egyike. Változatos feladatokat páratlan kötetlenségérzettel, teljes odaadással és érett tudással szolgálja, kedvelt Hamletjének parancsa szerint „a természet szerénységét“ át nem hágva a legnagyobb szerepekben sem, viszont a legkisebbekben is